

ملی ډیموکراټیک انسټیټیوټ (NDI) د افغانستان د اپریل میاشتې د ۵ مې نېټې د ولسمشریزو او ولایتي شوراګانو له ټاکنو څخه دمخه، په بهیر کې او وروسته یو شنونکی (تحلیلي) ماموریت په لاره اچوي. په دې ماموریت کې له ۱۰۰ څخه زیات نړیوال او کورني شنونکي او کتونکي د هېواد په کچه برخه اخلي.

ټولنیزو رسنیو د ټاکنیزو سیالیو په بهیر کې حقوقي بحث تود کړی دی

دا پېښه د ټاکنو په بهیر کې د ټولنیزو رسنیو مخ پر زیاتېدو کارونه په ګوته کوي او نوماندې توانېدلي ترڅو له دې لارې په آنلاین ډول رایه ورکوونکو ته لاسرسۍ ومومي، خو له بله پلوه دې کار په ورته وخت کې په الکترونیکي یا ډیجیټلي توګه د مناظرو ډګر لا زیات تود کړی دی. نوماندو او ټاکنیزو سیالیو کارکوونکو ملي ډیموکراټیک انسټیټیوټ ته وویل چې ټولنیزې رسنۍ د سیالیو کولو (کمپاین) اړین او مهم ابزار بلل کيږي. د ځوانانو د چارو مرستیال وزیر ښاغلي تیمور شاه اسحاقزي د راتلونکو ټاکنو دمخه، په آنلاین بڼه د بحثونو کچه بې سارې وبلله.

په ځانګړې توګه افغان ځوانانو له ټولنیزو رسنیو څخه هرکلی کړی دی، لکه څنګه چې د تېرو څو کلنو په بهیر کې انټرنټ ته لاسرسۍ، په ځانګړې توګه د هېواد په کچه د ګرځنده ټیلیفونونو د شبکو په غځېدو سره، زیاتوالی موندلی.

د مخابراتو او مالوماتي ټکنالوژۍ د وزارت د مالوماتو پر بنسټ، په ۲۰۱۳ کال کې، شاوخوا ۲,۴ میلیونو کسانو انټرنټ کاروه. دا شمېره د ۲۰۰۴ کال پرتله چې هغه مهال یواځې ۲۰۰۰ افغانانو ولسمشریزو ټاکنو په بهیر کې انټرنټ ته لاسرسی درلود، اوچته شوې ده. د ۲۰۱۰ کال ولسي جرګې په ټاکنو کې دا شمېره ۷۰۰۰۰۰ تنو ته رسېده.

سرکال، د فېسبوک د هغو پاڼو شمېره کوم چې د ولسمشریزو او ولایتي شوراګانو د نوماندو او د هغوی د ملاتړو لخوا جوړې دي، اوچته شوې ده. ټویټر لږ کارول کيږي، د ۱۱ ولسمشریزو ټاکنو د نوماندو له ډلې څخه یواځې ۶ تنه په

د لومړي ځل لپاره د افغانستان په ټاکنو کې ټولنیزې رسنۍ د جګړې د یوه مهم ډګر په بڼه راڅرګنديږي - او دا کار د دې حقوقي بحث لامل شوی دی چې کوم بنسټ باید پر فیسبوک باندې خپرېدونکي نظرونه چې کله نا کله په سپکاوي او اهانت اوري، تر څارنې لاندې ولري.

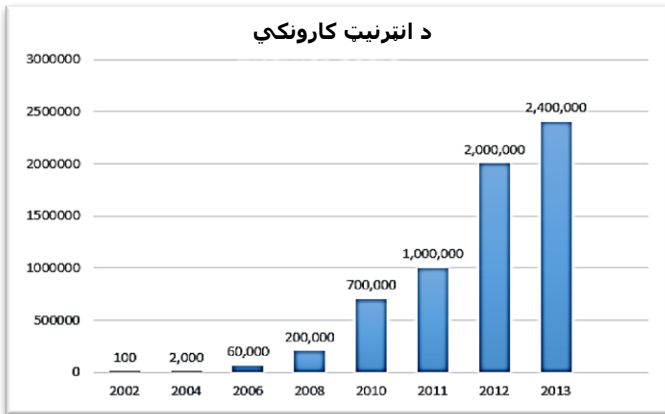
د بي بي سي د فارسي ژبې ویب پاڼې د رپوټ پر بنسټ، د هرات په ولایت کې د ولایتي شورا نوماندو د اړوند ولایت د څارنوالی رئیسې آغلې ماریا بشیر ته شکایت کړی چې په فیسبوک کې پر هغوی باندې بریدونه کيږي. آغلې بشیر د دې مطلب په بیانولو سره چې په دې وروستیو کې یې په ټولنیزو رسنیو کې د سپکاوي او د خلکو پر حقونو باندې د برید د دوه پېښو په اړه، چې په ټاکنو پورې تړاو نلري، اورېدلي دي او په دوه کلنو بند باندې د یوه کس د محکومولو سره یې سرغړونکو ته ګواښ وکړ چې هغوی به زندان ته واچوي.

د ټاکنو د خپلواک کمېسیون د رسنیو مرستیال ښاغلي حشمت الله رادفر د یادې پېښې ته په اشاره وویل چې دا ډول شکایتونه نه باید په مستقیمه توګه قضایي ارګان ته واستول شي. نوموړي د مارچ په ۱۷ نېټه په کابل کې د یوه مطبوعاتي کنفرانس په بهیر زیاته کړه چې د رسنیو کمېسیون د څېړنو د ترسره کولو او د مجازاتو د وضع کولو لپاره وړ او مناسبه اداره ده.

همدارنگه نوماندې د معمولو او دوديزو رسنيو له لارې هم غواړي چې رایه ورکوونکو ته لاسرسی ومومي. د ټاکنيزو رسنيو د کمپسيون مشر اغلې فریدې نیکزاد وویل چې د دې کمپسيون له رسنيو څخه د څارنې لومړۍ رپوټ دا بڼي چې په ټوليزه توگه خبري رسنيو "بې پلوه" پوښښ درلود، البته د ملي راډيو - ټلويزيون په گډون کوم چې په ۲۰۰۹ کال ولسمشريزو ټاکنو په بهير کې له حامد کرزي څخه په پلوی تورن وه. که څه هم اغلې نیکزاد زیاته کړه چې پر ځانگړو نوماندو پورې تړلو ځينې شخصي رسنيو تقريباً په بشپړه توگه پر يوه نوماند باندې په تمرکز کولو سره، له مقرراتو سرغړونه کړې ده.

خپلو نومونو د ټویټر حساب (اکاونټ) لري. په ټویټر کې اشرف غني تر ټولو زیات (له ۱۱۰۰۰ څخه ډیر) پلویان لري. زلمی رسول له ۱۰۰۰ څخه زیات او د ډاکټر عبدالله عبدالله او عبدالرحيم وردک دواړو د پلویانو شمېر څه کم زرو ۱۰۰۰ ته رسيږي.

(د مارچ په ۶ مه، ښاغلي وردک اعلان وکړ چې له ولسمشريزو ټاکنيزو له سياليو په شاه کيږي). په فیروزي میاشت کې د حساب (اکاونټ) له جوړولو راهیسې، په ټویټر کې د داوود سلطانونی د پلویانو شمېر ۹ تنو ته رسېدلی. گل آغا شیرزي، چې په نسبي توگه د ټویټر نوی کارونکی دی، د مارچ په ۲ مه د لومړي ځل لپاره خپل مالومات پر ټویټر خپاره کړل او تر اوسه یې ۴ تنه پلویان موندلي دي.

سرچینه: د مخابراتو او مالوماتي ټکنالوژۍ وزارت

د ټاکنيزو سياليو د مالي لگښتونو پورې د اړوندو قواعدو پلې کول ستونزمن ثابت شوي

په ملاتړ وکاروي. په داسې حال کې چې نوماندې د نورو نوماندو لپاره د کمپاين کولو څخه منع شوي دي، د ټاکنو خپلواک کمپسيون وايي چې د ټاکنو د قانون پر بنسټ، عادي خلک د دې ډول کارونو له ترسره کولو څخه نه دي منع شوي.

د ولسمشريزو ټاکنو نوماندې اجازه لري ترڅو تر ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ (تقريباً ۱۷۵۰۰۰ امريکايي ډالره) پر خپلو ټاکنيزو سياليو باندې ولگوي او نوماندې اړ دي ترڅو د ترلاسه شويو مالي مرستو اندازه او همدارنگه خپل لگښتونه ټاکنيزو سياليو په ټوله موده کې، اعلان کړي.

د ټاکنو خپلواک کمپسيون دا مالومات په خپل ويب سايت کې خپروي. د مارچ مياشتې له ۱۸ مې نېټې څخه رانيولې، د هغو مجموعي مالي مرستو اندازه کوم چې د ښاغلي وردک په گډون د ۱۱ نوماندو له ډلې څخه ۴ تنو ترلاسه کړي، څه نه دي ذکر شوي.

له نقدي مرستو پرته، د ولسمشريزو ټاکنو د سياليو استازو ملي ډيموکراټيک انسټيټيوټ ته وويل چې د دوی ملاتړي، د دفترينو او ميزو او څوکيو په گډون، په وړيا توگه ورته سرچينې او امکانات د دوی په اختيار کې ورکوي. د ټاکنو د خپلواک کمپسيون د مقرراتو پر بنسټ، دا ډول غير نقدي مرستې بايد په ډاگه شي. خو د کمپسيون په وينا د لگښتونو څېړل او تصديقول ستونزمن برېښي، او آن تردې چې د مدنې ټولنې پر ډلو او عامو خلکو يې غږ کړی ترڅو د نوماندو لخوا له ټاکلي حد څخه د زياتو لگښت پورې اړوند مشکوکو مواردو په اړه کمپسيون ته رپوټ ورکړي.

هغه نوماندې چې د لگښتونو لپاره له ټاکل شوي حد څخه سرغړونه کوي، د رد صلاحيت کولو په گډون له مجازاتو سره مخ کېږي. خو د ولايتي شوراگانو نوماندو ملي ډيموکراټيک انسټيټيوټ ته وويل چې د دوی لپاره د ۵۰۰۰۰۰۰ افغانۍ په اندازه ټاکل شوی اعظمي حد (تقريباً ۸۷۰۰ امريکايي ډالر) ډېر زيات کم دی. هغوی زياته کړه، هر هغه څوک چې

شمبره	د نوماند نوم	مجموعي لگښت (افغانۍ)	مجموعي ترلاسه شوي مالي مرستې (افغانۍ)
1	داکتر عبدالله عبدالله	4545350	7554500
2	محمد داوود سلطانونی	147379	0
3	عبدالرحيم وردک	399280	0
4	عبدالقيوم کرزی	6364754	1105000
5	محمد اشرف غني احمدزی	4238875	2340000
6	محمد نادر نعيم	4183247	2350000
7	زلمي رسول	4600500	4350000
8	انجنير قطب الدين هلال	5179941	0
9	محمد شفيق گل آغا شيرزی	3072870	0
10	پروفيسور عبدالرب رسول سياف	5228674	540000
11	هدايت امين ارسلا	3565648	1009150
مجموع		41526518	19248650

سرچينه: د ټاکنو د خپلواک کمپسيون ويب سايت، ۲۰۱۴ کال د مارچ ۱۸ مه

دوه تنو نوماندو چې د ولسمشريزو ټاکنو له سياليو څخه يې خپل په شاه کېدل اعلان کړل، تر اوسه يې د له سياليو څخه د په شاه کېدو فورمونه نه دي سپارلي، او د ټاکنو خپلواک کمپسيوی زياته کړه چې له په شاه کېدو سره سره، د ټاکنيزو سياليو د لگښتونو د رپوټ ورکولو په گډون، اړوند دوه تنه نوماندې بايد مقررات مراعات کړي.

عبدالرحيم وردک له سياليو څخه خپل په شاه تگ د مارچ په ۱۶ مه اعلان کړ، او قيوم کرزي د مارچ په ۶ مه وويل چې له سياليو په شاه کېږي. د دواړو نوماندو نومونه به په رايه پاڼه کې پاتې شي.

د ټاکنو خپلواک کمپسيون وويل چې دې کمپسيون قيوم کرزي او عبدالرحيم وردک ته خبرداری ورکړی ترڅو چې په رسمي توگه له سياليو نه وي په شاه شوي، دکمپسيون لخوا فعال نوماندې بلل کېږي او تمه کېږي چې د مارچ تر ۲۸ مې نېټې پورې خپل لگښتونه ثبت کړي او د ټاکنيزو سياليو پورې اړوندو سرغړونو په صورت کې به جریمه شي.

قيوم کرزي له زلمي رسول څخه د خپل ملاتړ په اعلانولو سره دا احتمال زياد کړ چې نوموړی کولای شي په رسمي توگه له سيالی په شاه شي او د خپلې ټاکنيزې سيالی سرچينې زلمي رسول

غواړي غښتلې ټاکنيزې سيالۍ په لاره واچوي، نو اړ دي چې له ټاکل شوې اعظمي حد څخه ډېرې پيسې ولگوي ترڅو گران خو اړين لگښتونه لکه اعلانونه، راونغاړي.

د نوماندو سلب صلاحيت کول دوام لري

د ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کميسيون (IECC) د مارچ مياشتې په ۱۸ مه، د ۲۰۷ تنو ولايتي شوراگانو د نوماندو د ردولو رپوټ ورکړ. اړوند کميسيون وويل چې دوی به د ټاکنو خپلواک کميسيون ته ليسانس وسپارل ترڅو اعلان يې کړي. د ټاکنيزو شکايتونو د خپلواک کميسيون لخوا د رد کولو نېټې په لاندې ډول دي:

- **د نوامبر ۱۹ مه:** ۴۰ تنه نوماندې د حد اقل تحصيلي معيار د نه بشپړولو له امله سلب صلاحيت شول. لکه څنگه چې دا نوماندې د رايې پاڼو له قرعه کشۍ څخه وړاندې سلب صلاحيت شول، نو نومونه به يې په چاپ شويو رايې پاڼو کې شتون ونلري.
- **د جنوري ۲۷ مه:** ۲۵ تنه نوماندې د عمر يا سن د حداقل معيار د نه درلودلو له امله سلب صلاحيت شول.
- **د فبروري ۱۶ مه:** ۱۹ تنه نوماندې د عمر يا سن د حداقل معيار د نه درلودلو له امله سلب صلاحيت شول.
- **د مارچ ۳ مه:** ۵ تنه نوماندې د نه اعتبار وړ تحصيلي اسنادو له امله سلب صلاحيت شول.
- **د مارچ ۱۳ مه:** ۸۷ تنه نوماندې د نه اعتبار وړ تحصيلي او د عمر ثبوت د اسنادو له امله سلب صلاحيت شول.
- **د مارچ ۱۷ مه:** د ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کميسيون له ۵۷ تنو نوماندو وغوښتل ترڅو په ناستو کې گډون وکړي او په خپلو اسنادو کې د شته تناقضاتو په اړه توضيحات ورکړي.
- **د مارچ ۱۸ مه:** ۳۱ تنه نوماندې سلب صلاحيت شول.

7,554,500
0
0
1,105,000